

رضشاه

از اَلشتر تا الاشت

www.ketab.ir
دکتر کیوان پهلوان

سازمان اسناد و کتابخانه ملی

سرشناسه	: پهلوان، کیوان، ۱۳۳۹
عنوان و نام پدیدآور	: رضا شاه، از الشتر تا الاشت / کیوان پهلوان.
مشخصات نشر	: تهران، آرون، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۹۲۰ ص.
شابک	: ۶ - ۳۴۲ - ۲۳۱ - ۹۶۴ - ۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیپا
موضوع	: رضا پهلوی، شاه ایران، ۱۲۵۷ - ۱۳۲۳ - سرگذشت‌نامه
موضوع	: ایران - تاریخ - پهلوی - ۱۳۰۴ - ۱۳۲۰
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۴ ر ۶ پ ۹ / DSR ۱۴۸۸
رده‌بندی دیویی	: ۹۵۵ / ۰۸۲۲۰۹۲۰
شماره کتابخانه ملی	: ۴۰۳۲۷۲۶

www.ketab.ir
انتشارات آرون

از الشتر تا الاشت

دکتر کیوان پهلوان

ناشر: انتشارات آرون

چاپ ششم: ۱۴۰۱

چاپ صدف: ۳۰ نسخه

۳۸۰/۰۰۰ تومان

نشانی: میدان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، خیابان وحید نظری

نرسیده به خیابان منیری جاوید، پلاک ۱۰۵، واحد ۳ تلفن: ۵۱ - ۶۶۹۶۲۸۵۰

ایمیل: Arvannashr@yahoo.com وبسایت: www.Arannashr.ir

فهرست

۱۵	سخن نویسنده
۲۷	سوادکوه، الاشت و الشتر
۲۷	وجوه تسمیه آنان
۲۹	کلید واژه «گر»
۳۳	جایگاه دروازه تبرستان (پتسخوار)
۳۴	الاشت
۴۰	وجه تسمیه الاشت
۴۰	۱- آلاشت (Alast)
۴۱	۲- آلاشت (Alast)
۴۱	۳- ایل دشت
۴۲	۴- الاشت یا هلشت (Elasht–Helasht)
۴۲	۵- الاشت (Elasht)
۴۳	۶- الاشت یا آلاشت با تعبیری دیگر
۴۳	الف: آل
۴۴	ب: آشت (asht)
۴۷	۷- الاشت یا الاپشت (Elapesht)
۴۷	۸- آلاشت (Alasht)
۴۷	۹- الاشت و الشتر
۵۳	اقوام الاشت

۵۳	قوم اوج یا «جوسری» (Jusseri)
۶۰	کاشی‌ها (طایفه کاشی)
۶۳	گیلک‌ها (گیلک خیل)
۶۶	جمشیدی‌ها (جمشی خیل)
۷۰	عرب‌ها
۷۴	پاهلون (پاهلونی خیل)
۸۱	قره‌قانی‌ها (قراقونی)
۸۳	سیاهپوش‌ها
۸۶	دانوها
۸۹	آسیب‌شناسی قدرت شاهان ایران
۱۰۳	تاریخ ایران و هجوم بیگانگان
۱۰۸	هخامنشی
۱۱۶	سلوکیان
۱۱۷	پارتها
۱۲۲	ساسانیان
۱۳۰	ورود اعراب
۱۵۰	حملة ترکان آسیای میانه
۱۷۴	صفویان
۱۸۵	افشاریان
۱۹۲	زندیان
۲۰۴	قاجاریه
۲۱۳	چگونگی تشکیل قوم «پاهلون» و اوضاع اجتماعی آن زمان
۲۳۷	رضاشاه کودکی، خانواده و ورود به قزاقخانه
۲۶۳	قزاقخانه و زندگی رضاخان و رویدادها تا سال ۱۲۸۲ از سال ۱۲۸۳ شمسی (۱۳۲۲ هجری قمری) تا سال ۱۲۸۵ شمسی
۲۸۷	(پیروزی انقلاب مشروطیت)
	۱۲۸۶: ترور اتابک، سوء قصد به جان محمدعلی شاه و سرکوب مشروطه خواهان
۲۹۹	
۳۱۵	۱۲۸۷: به توپ بستن مجلس، اعدام میرزا جهانگیرخان و ...
۳۲۷	۱۲۸۸: پیروزی انقلابیون، سقوط محمدعلی شاه
	۱۲۹۳ - ۱۲۸۹: آغاز جنگ جهانی اول، بی طرفی ایران، مرگ ستارخان - ارتقای مقام رضاخان
۳۴۳	

- ۱۲۹۵ - ۱۲۹۴: حرکت رضاخان به سوی قزوین سقوط حکومت تزاری روسیه ... ۳۶۱
- ۱۲۹۸ - ۱۲۹۶: سفر احمدشاه به اروپا، خلع کنتل کلرزه روسی ۳۷۳
- ۱۲۹۹: کودتای رضاخان ۳۹۱
- ۱۳۰۰: قتل محمدتقی خان پسیان، خلع سیدضیاء و سرکوب شورشهای منطقه‌ای ۴۴۱
- ۱۳۰۱: استعفای رضاخان و ابقای او در وزارت جنگ ۴۷۳
- ۱۳۰۲: رئیس‌الوزرای رضاخان و زمزمه‌های جمهوری ۴۸۳
- زمزمه‌های جمهوری ۴۹۵
- ۱۳۰۳: تسلیم شیخ خزعل، فتح خوزستان،
- قتل عشقی و اختیارات جدید رضاخان ۴۹۹
- ۱۳۰۴: براندازی حکومت قاجار و تاجگذاری رضاشاه ۵۱۳
- مهمترین وقایع سال ۱۳۰۴ ۵۲۹
- ۱۳۰۵: ترور نافرجام مدرس و طرح تأسیس راه آهن ۵۳۹
- مهمترین وقایع سال ۱۳۰۵ ۵۴۹
- ۱۳۰۶: ضرب و شتم روحانیون در قم و کشف اولین شبکه نظامی مخالف شاه ... ۵۵۱
- مهمترین وقایع سال ۱۳۰۶ ۵۵۷
- ۱۳۰۷: دستگیری، تبعید و مرگ مدرس، شورش ایل قشقایی،
دستگیری و مرگ فرخی یزدی، وضعیت روحانیون
و پارلمان واقعه رضاشاه و امیرلشکر امیر طهماسبی
- مهمترین وقایع سال ۱۳۰۷ ۵۷۶
- ۱۳۰۸: دستگیری نصرت‌الدوله، سردی روابط فرانسه و آلمان
با ایران و افتتاح راه آهن خوزستان ۵۸۱
- مهمترین وقایع سال ۱۳۰۸ ۵۹۲
- ۱۳۰۹: کاهش قدرت تیمورتاش و دستگیری مخالفان رضاشاه ۵۹۵
- مهمترین رویدادهای سال ۱۳۰۹ ۶۰۴
- ۱۳۱۰: مظنون شدن رضاشاه به تیمورتاش و ادامه قتل مخالفان ۶۱۱
- مهمترین وقایع سال ۱۳۱۰ ۶۲۳
- ۱۳۱۱: مرگ مشکوک مستوفی‌الممالک، مرگ صولت‌الدوله و عبدالحسین دبا ۶۲۵
- مهمترین وقایع سال ۱۳۱۱ ۶۳۳
- ۱۳۱۲: لغو قرارداد داری و انعقاد قرارداد جدید، قتل سرداراسعد
و روابط دوستانه با آلمان، درگذشت عارف قزوینی ۶۳۷
- مهمترین رویدادهای سال ۱۳۱۲ ۶۴۹

سخن نویسنده

به گمان نگارنده، اثر پیش رو که مربوط به زندگی رضاشاه، بنیانگذار سلسله پهلوی است، در برگرفته زوایای تازه‌ای از حیات سیاسی و اجتماعی اوست. ضمن اینکه تلاش نویسنده بر این است تا نکات قابل‌ذکری از شخصیت و منش فردی و خانوادگی او را نیز به تصویر بکشد. امروز پس از فرو نشستن موج‌های ملت‌پسند، چه در هر حال طی بیست سال حکومت خود، زمینه تغییرات نسبتاً وسیعی را در عرصه‌های مختلف سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایجاد و قوانین و مبانی جدیدی را پی‌ریزی کرده است. صرف‌نظر از سود و زیان تحولاتی که به‌دست این شخصیت و یا به اراده دیگران و به‌واسطه او انجام پذیرفت، ابعاد تغییرات یادشده در اندازه‌هایی است که به هیچ وجه نمی‌توان بانی و یا واسطه آن را در عرصه تاریخ ایران نادیده انگاشت. در فضای ملت‌پسند و پرآشوب پایان قرن نوزدهم و آغاز قرن بیستم، که استعمار در چهره‌ای جدید و با شیوه‌های نوین عرض‌اندام نموده بود این شخصیت بحث‌انگیز با ساقط کردن کامل سلسله منحن قاجار و به‌عنوان یکی از شاخص‌ترین چهره‌ها در عرصه سیاسی ایران در قرن بیستم مطرح شد و در نهایت دیهیم پادشاهی را نیز بر سر نهاد. در هر صورت او پایه‌گذار سلسله‌ای است که بیش از نیم قرن و در پرکشاکش‌ترین برهه تاریخی و هنگام بلوک‌بندی‌های سیاسی و نظامی جهان، حاکم بر مقدرات سیاسی و اجتماعی ملت ایران گردید.

اگر به درستی تاریخ را به مثابه مادر همه تجارب انسانی به‌شمار آوریم مطالعه در

زندگی و احوال رضاشاه به عنوان بخشی لاینفک از تاریخ معاصر کشورمان ضرورتی انکارناپذیر می‌نماید. به‌ویژه اینکه نسل پس از انقلاب به لحاظ هیجانات جاری ناشی از جوهره انقلاب و عدم ارتباط و تجربه عملی، بیشتر دانسته‌هایش از این خاندان توأم با ذهنیتی متناقض و اطلاعات مغشوش افواهی است.

هرچند قضاوت نهایی در مورد چنین آثاری به‌عهده خوانندگان و به‌ویژه منتقدان است، اما من به‌رغم وابستگی خانوادگی و نسبی با این دودمان و در عین حال مخالفت‌هایی که در روش حکومتی این سلسله داشته‌ام، به سهم خود سعی کرده‌ام تا ضمن ملاک قرار دادن وجدان و درک مسئولیت میهنی خود، به دور از دخالت احساسات و عواطف احتمالی، تنها و تنها به ثبت نکاتی بسنده کنم که در تحقیقات چند ساله به آن دست یافته‌ام.

اگرچه محور اصلی موضوعی در این اثر شخصیت و زندگی رضاشاه است، ولی برای نزدیک شدن به حقیقت ناگزیر شدم تا تاریخ ایران را از ابتدا و همچنین هجوم‌های بیگانگان و بالاخص هفتاد سال تاریخ ایران از تولد رضاشاه تا سقوط او را با جدیت مرور و منظور کنم.

به هنگام مطالعه و پژوهش بر آموختن زندگی این پادشاه لازم دیدم تا به نسب‌شناسی برخی خاندانها و ریشه‌یابی شماری از طوایف منطقه زادگاه او بپردازم، تا شاید از این راه نیز به کشف برخی ابهامات و زوایای پنهان شخصی و خانوادگی رضاشاه دست یابم.

در این راه نه اغراق کرده‌ام و نه «شجره‌نامه‌ای با صاحب‌منصبان نظامی خوشنام»^۱ برای رضاشاه فراهم آورده‌ام، اما آنچه بود با صداقت و مسئولیت تاریخی نوشته‌ام چنان‌که ورود به حیطة فولکلور محل تولد رضاشاه نیز با همین انگیزه صورت پذیرفته است.^۲

تحقیقات اولیه در الاشت، به‌ویژه، مسئله نسب‌شناسی و قوم‌شناسی، موجب گردید تا جهت پبی بردن به برخی ناشناخته‌ها و روشن شدن ابهامات، مناطق دیگری از کشور را نیز بر میدان تحقیقاتی‌ام بیفزایم. از همین رو جهت شناسایی قوم پاهلون (که رضاشاه منتسب به آن است) و به واسطه نشانه‌هایی که برخی از سالخوردگان فامیل از تعلق این قوم به قوم لر و به‌ویژه الشتری بودن آنان در اختیارم نهادند، تحقیقاتم را در استان لرستان و مشخصاً الشتر

۱. دولت و جامعه در ایران، انقراض قاجار و استقرار پهلوی، دکتر محمدعلی همایون کاتوزیان، ترجمه حسن

افشار، تهران، نشر مرکز، ۱۳۸۰، ص ۴۴۸.

۲. حجم گسترده تحقیقات فرهنگ عامه در منطقه سوادکوه این توفیق را نصیبم ساخت تا مبادرت به انتشار اثر

مستقلی به نام «فرهنگ مردم الاشت و سوادکوه» نمایم.

دنبال نموده و عنوان کتاب پیش رو را نیز «رضاشاه از الشتر تا الاشت» گذاشته‌ام. کماینکه جهت دریافت ریشه اقوام «اوجی»، «جوسری»، «جمشیدی» و «قراقانی» نیز بخش دیگری از پژوهش‌های میدانی‌ام را در استانهای مرکزی (اراک)، استان خراسان (بیرجند و روستاهای آن، تربت‌جام، باخرز و شمال خراسان) و استان فارس (شیراز، فیروزآباد و...) برای شناسایی افرادی که نام فامیلی اوجی را انتخاب کرده‌اند و همچنین قشقای‌ها و قوم پاهلون تقریباً به تمامی شهرهای استان لرستان (الشتر، ازنا، درود، دربند، الیگودرز و خرم‌آباد) و استان اصفهان (فلورجان و فریدن) در مورد سیاهپوش‌ها به دزفول و شوشتر سفر کرده‌ام.

گذشته از دشواریها و مشکلات، این تحقیقات، مسافرتها، فیش برداریها و نوشتنها و بازبینی دوباره روزنامه‌های کیهان و اطلاعات از ابتدا تا هنگام انقلاب اسلامی پنج سال طول کشید.

در عین حال ریفکسها و ارجاعات مورد استفاده در کتاب و کتابنامه پایانی اثر، آشکار می‌سازد که در همه حال تحقیقاتم را با منابع مختلف مردم‌شناسی، قوم‌شناسی و تاریخی ارزیابی و مقایسه کرده‌ام، تا نسبت به نتایج تحقیقاتم اطمینان بیشتری حاصل نمایم. به تمام روستاهای اطراف الاشت رفتم و با پرسش از راهگذران، چوپانان و افراد محلی، نامهای بسیاری را یادداشت کردم. از اصل و نسبشان پرسیدم که در کتاب «فرهنگ مردم الاشت و سوادکوه» آورده‌ام.

لازم به ذکر است که برای آشنایی بیشتر خوانندگان نسبتهای فامیلی خود را بارضاشاه و نسب‌نامه خاندان «پاهلون» را در ابتدا و انتهای کتاب آورده‌ام.

در به پایان رساندن کتابها و در همه مراحل از راهنمایی و همکاری بسیاری از نویسندگان و محققان ملی و منطقه‌ای کشور و بسیاری از هم‌میهنان در اقصی نقاط ایران بهره برده‌ام و از تمامی آنان بسیار سپاسگزارم.

در پایان باید از همه استادان، محققان و هم‌میهنانی که مرا یاری کرده‌اند، نام ببرم و از آنان تشکر کنم.

مطمئن هستم که در تکمیل اطلاعات، افراد دیگری بودند که چون نام شریف آنها را یادداشت نکرده بودم، در اسامی ذیل نیامده است، امیدوارم مرا با بزرگواری خود بیخشایند. لازم به ذکر است که اسامی افراد یادشده (با ذکر موارد پرسش و کمک) کسانی هستند که برای هر سه کتاب، یعنی «رضاشاه، از الشتر تا الاشت»، «فرهنگ مردم الاشت (زادگاه رضاشاه)

و «رضاشاه و دیدگاهها» مرا یاری کرده‌اند. از همه محققان سراسر ایران و ایرانیان میهن دوست خارج از کشور و همچنین آگاهان، وابستگان و بستگان که اطلاعات و منابع جامع تری در مورد هر یک از فصلهای کتاب دارند، خواهشمند است نگارنده را با صندوق پستی ۱۳۱۹-۱۴۵۱۵ آگاه سازند که وی خود را مدیون این عزیزان می‌داند.

امید آنکه با همکاری و الطاف همه این عزیزان بتوانم هرچه سریعتر تکمیل و تدوین کتاب «محمد رضاشاه از تولد تا مرگ» را نیز به پایان برسانم و از این راه بخش کوچکی از دین خود را به تاریخ سرزمینم ادا کنم.

۱- سرهنگ عزت‌الله پهلوان (پدرم).

۲- خانم ساسان (دخت) پهلوان (مادرم).

۳- جلال وحدانی.

۴- خانم نبات جهان‌آرای.

۵ و ۶- خانم کتایون طاهیان (همسر) و عزیزم خانم فاطمه صیادی مقدم: در تمامی مدت تحقیقات، سختی و مشقات تحقیق را با شکیبایی به دوش کشیده‌اند.

۷ و ۸- عادل جهان‌آرای نویسنده، شاعر و روزنامه‌نگار و جهانگیر نصری اشرفی پژوهشگر، مردم‌شناس و شاعر.

۹- علی طیبی (دیر بازنشسته)، او نیز در تمامی مراحل، همراه و دلسوزم بود.

۱۰- دکتر منوچهر ستوده (ایران‌شناس، ادیب و مصحح متون تاریخی و ادبی): در مورد کتاب «تاریخ خانی» که به تصحیح خود ایشان است، پرسشهایی انجام شد.

۱۱- دکتر منوچهر کیانی (شیراز) محقق پر تلاش قشقای: در مورد قشقای‌ها و اوجی‌های شیراز.

۱۲- دکتر محمدحسن گنجی (جغرافیدان): در مورد اوجی‌ها در خراسان.

۱۳- حجت‌الله حیدری (اهل‌الشر) نویسنده چندین کتاب از جمله ریشه‌تژادی لر، تاریخ حسونند): در مورد تطبیق خاطرات قومی میان الاشت و الاشر.

۱۴- ایرج ملکی (آمل): در مورد طایفه جمشیدی الاشت و طوایف نون‌نعل (ناندل) لاریجان و وجه تسمیه الاشت و سوادکوه.

۱۵- علی‌اصغر یوسفی‌نیا (تنکابن) محقق و نویسنده تاریخ تنکابن و از مؤلفان واژه‌نامه بزرگ تبری): در مورد برخی لغات تبری و راهنمایی‌های ارزشمند تاریخی دیگر.

۱۶- دکتر ژاله آموزگار: در مورد مهرپرستی، میترائیسم و آناهیتا.